

שאלון רקע ותפיסת עתיד (A background questionnaire & Future Orientation (FO))
(יבזורי, רייטר, זק"ש ושרויאר, 2015).

מטרת השאלון ותיאורו:

שאלון זה פותח במסגרת מחקר בדיקת התרומה של תכנית תהל"ל ומטרתו לאסוף נתונים על מאפיינים אישיים וניסיון תעסוקתי של משתתפי התוכנית וכן על תפיסת העתיד שלהם. (Ivzori et al, 2020). השאלון מחולק לשני חלקים, בחלקו הראשון, נאספים נתונים דמוגרפים בסיסים כגון מגדר, גיל, נתונים על בתי הספר שבהם למדו משתתפי התוכנית כגון מספר בתי הספר שלמדו בעבר, כיתה וכן נתונים על ניסיון תעסוקתי בהתנדבות ובעבודה בשכר.

בחלקו השני, אוסף השאלון נתונים על התפיסה העצמית של המשתתפים את תפיסת עתידם בהתייחס לעבודה ולקריירה באמצעות חמש שאלות. שאלות אלו מתבססות על שאלון תפיסת עתיד קריירה של פרופ' רחל סגינר (2004; 2009). השאלות מתייחסות לשלושה היבטים תיאורטיים בתפיסת עתיד (Seginer,) (Vermulst & Shoyer, 2004):

רכיב מוטיבציוני: מתייחס לסולם ערכים אישי – מה חשוב לאדם בחיים ומה פחות חשוב, לשאלה כיצד אדם מעריך את עצמו ומה הציפיות שלו להצלחה בכל תחום. בנוסף, האדם מתבקש להתייחס למוקדי שליטה חיצוניים ופנימיים אותם הוא מייחס להתנהגויותיו- דהיינו, מה הגורמים שמניעים ודוחפים את האדם להשקיע בעתידו ומכוון אותו לקראת הגדרת מטרותיו ויעדיו בעתיד וכן מה מקור השליטה על התנהגויות. לדוגמה " סמנו X באיזה מידה (בכלל לא, לעיתים רחוקות, לפעמים, הרבה, הרבה מאוד) הגורמים הבאים יעזרו לכם בהגשמת התכניות שלכם עם סיום הלימודים (יכולת אישית (כשרון), מאמץ אישי (השקעה), הערכה עצמית, אנשים אחרים, לחץ חברתי, תנאים כלכליים, מזל)".

רכיב קוגניטיבי: הייצוג הקוגניטיבי מהווה ייצוג מנטאלי של העתיד המתבטא בחשיבה על נושאים עתידיים ולהבניה של ציפיות לפי רצף זמן. הוא כולל היבט חיובי המבוטא על ידי תקוות והיבט שלילי המבוטא על ידי חששות. לדוגמה " אילו רגשות מתעוררים בכם כשאתם חושבים על מה תעשו לאחר סיום הלימודים? תתייחסו לכל אחד מ- 5 צמדי המילים המופיעים להלן (כגון חשש ובטחון, רגשות שליליים ורגשות חיוביים) וסמנו X במקום המתאר באופן הטוב ביותר את הרגשתכם".

רכיב התנהגותי: הרכיב ההתנהגותי מסייע לתרגם את הרכיב הקוגניטיבי למונחים קונקרטיים העוסקים בחיפוש וחקר- מה מתאים לי, מה מתאים לסביבה שלי ולערכים שלי, מה הן הציפיות ממני ומה יהיו ההחלטות שלי ותחושותיי לגבי הרצונות והשאיפות שלי. לדוגמה " סמנו בעיגול באיזה מידה (הרבה מאוד, הרבה, לפעמים, לעיתים רחוקות, בכלל לא) אתם חושבים ומתכננים מה תעשו עם סיום הלימודים".

מדרג הציון:

הציון ניתן רק לפריטים סגורים המתייחסים לתפיסת עתיד, שאלות 1, 3, 4, 5. הציון לשאלות אלו ניתן בסולם Likert בן חמש דרגות ניקוד לפי תדירות, בסולם ; מ-1=לעולם לא; 2=לעיתים רחוקות, 3=לפעמים, 4=לעיתים קרובות; ו-5= יומי וכן בערכים מגוונים (כמו: תכיפות, באיזו מידה, ומידת ביטחון). בסיום מתקבלים 3 ציונים בשלושה סולמות: סולם תפיסת עתיד התנהגותי (שאלות 1 ו 3), סולם קוגניטיבי (שאלה

שאלון רקע ותפיסת עתיד (A background questionnaire & Future Orientation (FO)) (יבזורי, רייטר, זק"ש ושרויאר, 2015).

4) , סולם מוטיבציוני (שאלה 5). בשאלה 5 יש להפוך שני פריטים – ג' ו ה'. בכל הסולמות ערכים גבוהים יסמלו מידת הערכה גבוהה יותר לכל פריט.

נתונים פסיכומטריים:

מהימנות השאלות על תפיסת עתיד נבדקה במבחן Alpha Cronbach Reliability test ונמצאה: בשאלות המתייחסות להתנהגות (5 פריטים) - $\alpha = .75$; בשאלות המתייחסות למוטיבציה (10 פריטים) - $\alpha = .71$; בשאלות המתייחסות למיקוד שליטה, בהיבט הקוגניטיבי (4 פריטים) - $\alpha = .76$. סך הכל מהימנות של כלל הפריטים נמצאה ברמה בינונית גבוהה. הכלי נמצא רגיש לשינויים שחלו אצל משתתפי התכנית במהלכה, בציון הכולל ובשלושה מתוך ארבעה תת-סולמות.

הנחיות להעברת השאלון:

השאלון הוא למילוי עצמי, ניתן לסייע בהקראה ובהסבר על סולמות המדידה המגוונים לשאלות על תפיסת העתיד. ההנחיות לנבדקים: "לפניכם שאלון האוסף נתונים עליכם ועל תפיסות העתיד שלכם; כיצד יראה העתיד בסוף שנה זו או עם סיום בית הספר. תוכלו להיעזר בנו במידת הצורך בהסבר על השאלות, בהקראה, או בסימון התשובה המתאימה". חשוב לשמור על אנונימיות הנבדקים. את הנתונים האישיים יש לשמור ולא לפרסם בהקשר לקוד אתי של הארגון שבמסגרתו מועברת התוכנית והשאלון.

ביבליוגרפיה:

- Ivzori, Y., Sachs, D., Reiter, S. & Schreuer, N. (2020). Transition to Employment Program (SUPER) for Youth at Risk: A Conceptual and Practical Model, *International Journal Environ Res Public Health*, 17, doi: 10.3390/ijerph17113904.
- Seginer, R.; Vermulst, A.; Shoyer, S. The Indirect Link between Perceived Parenting and Adolescent Future Orientation: A Multiple-Step Model. *Int J Behav Dev* 2004, 28, 365–378, doi:10.1080/01650250444000081.
- Seginer, R. (2009). *Future orientation: Developmental and ecological perspectives*. Springer Science + Business Media. <https://doi.org/10.1007/b106810>